

Національний
банк України

Результати опитування керівників підприємств Тернопільської області щодо їх ділових очікувань*

I квартал 2023 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Тернопільської області в I кварталі 2023 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Тернопільської області у I кварталі 2023 року свідчать, що на тлі тривалих бойових дій та обстрілів цивільної інфраструктури респонденти очікують **зменшення обсягів виробництва товарів і послуг в Україні та позитивно оцінюють майбутній фінансово-економічний стан своїх підприємств** у наступні 12 місяців. Прогнозується повільніше зростання цін. Девальваційні очікування посилилися.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **зменшення обсягів виробництва товарів та послуг в Україні:** баланс відповідей – «мінус» 27.3% (у попередньому кварталі – «мінус» 30.0%) (графік 1). У цілому по Україні – «мінус» 16.7%;
- **зростання цін на товари та послуги нижчими темпами:** 72.7% респондентів очікують, що зростання цін не перевищить 20.0% (у попередньому кварталі – 63.6%), у цілому по Україні – 46.8%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають воєнні дії, витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- **девальвацію національної валюти вищими темпами:** знецінення гривні відносно долара США очікують 72.7% респондентів (у попередньому кварталі – 54.5%), у цілому по Україні – 83.2%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – 18.2% (у попередньому кварталі – «мінус» 20.0%). У цілому по Україні – «мінус» 2.5% (таблиця);
- **помітне зменшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції, у тому числі на зовнішньому ринку:** баланси відповідей – «мінус» 20.0% і «мінус» 40.0% відповідно (у IV кварталі 2022 року – по 0.0%) (таблиця). У цілому по Україні керівники підприємств очікують помірне збільшення обсягів реалізації продукції – 2.8% та 2.0% відповідно;
- **зменшення інвестиційних видатків** на виконання будівельних робіт вищими темпами: баланс відповідей – «мінус» 22.2% (у попередньому кварталі – «мінус» 10.0%). Також респонденти очікують зменшення інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар: баланс відповідей – «мінус» 10.0% (у IV кварталі 2022 року – «мінус» 9.1%) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – «мінус» 17.8% та «мінус» 10.3% відповідно;
- **збільшення кількості працівників** на своїх підприємствах: баланс відповідей – 10.0% (найвищі очікування серед регіонів) (у попередньому кварталі – 0.0%) (графік 4). У цілому по Україні керівники підприємств прогнозують зменшення кількості працівників: баланс відповідей – «мінус» 16.4%;
- **зростання цін на товари/послуги, що купують та продають підприємства:** баланс відповідей – 72.7% і 60.0% відповідно (як у попередньому кварталі) (графік 6). На подорожчання товарів/послуг власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на сировину, матеріали та енергоносії, курс гривні до іноземних валют (графік 7);
- **зростання витрат на одиницю продукції:** баланс відповідей – 66.7% (у попередньому кварталі – 60.0%). Водночас очікується **повільніше зростання витрат на оплату праці одного найманого працівника** – баланс відповідей 44.4% (у IV кварталі 2022 року – 54.5%) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають воєнні дії та їх наслідки, занадто високі ціни на сировину та матеріали, а також недостатній попит (вплив цього чинника значно посилюється) (графік 5).

Очікування підприємств щодо збільшення потреб у позикових коштах найближчим часом послабилися (графік 8). Респонденти, які планують брати банківські кредити (54.5%), надають перевагу запозиченням у національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, останнім часом не змінилися (графік 9). Основними стримуючими чинниками залучення кредитних ресурсів респонденти називають занадто високі ставки за кредитами, невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання, наявність інших джерел фінансування та значні коливання курсу гривні до іноземних валют (вплив чинника посилюється) (графік 10).

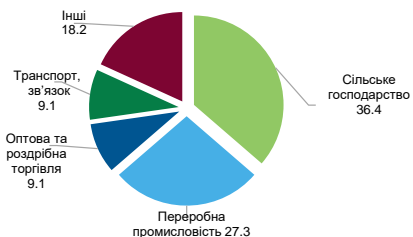
Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 94.7%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

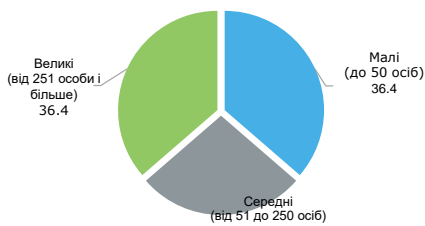
- **поточний фінансово-економічний стан** оцінюється як **задовільний:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 9.1%). У цілому по Україні поточний фінансово-економічний стан підприємств поганий – «мінус» 16.9%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва** зменшився і є **нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 14.3% (у попередньому кварталі – 14.3%);
- **підприємства області неспроможні задовольнити неочікуване збільшення попиту за рахунок власних виробничих потужностей:** баланс відповідей – «мінус» 10.0% (у IV кварталі 2022 року – 0.0%).

Паспорт вибірки^{1,2}

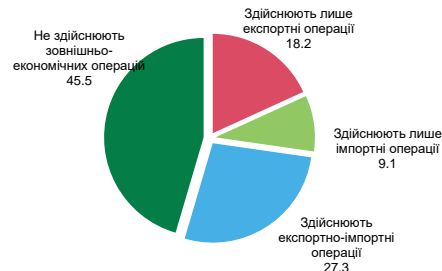
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

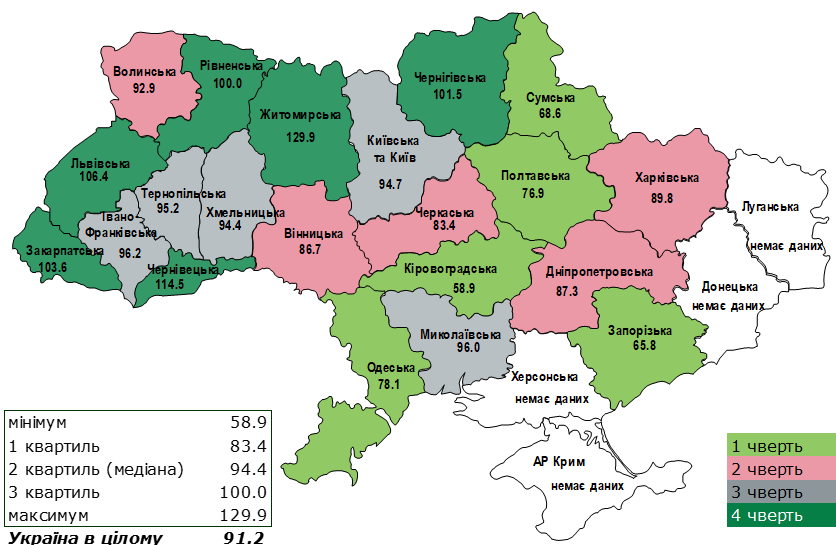

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 31 січня – 21 лютого 2023 року;
- опитано всього 11 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

*кuartиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Тернопільської області щодо ділової активності (за складовими)

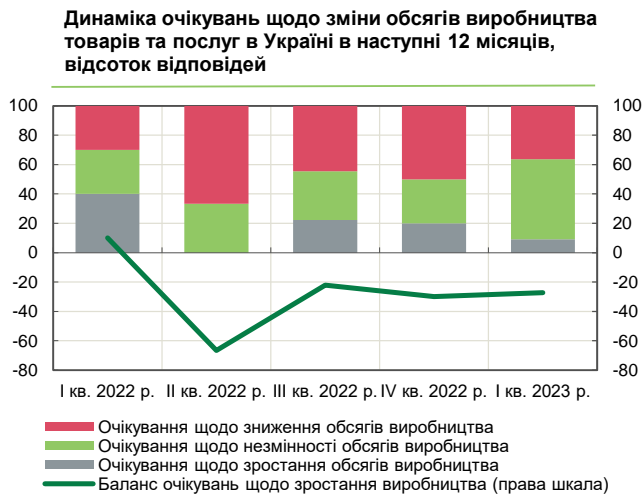
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	I кв. 2022 р.	II кв. 2022 р.	III кв. 2022 р.	IV кв. 2022 р.	I кв. 2023 р.
фінансово-економічного стану	0.0	-11.1	-20.0	-20.0	18.2
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	33.3	-25.0	12.5	0.0	-20.0
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-11.1	-44.4	-22.2	-10.0	-22.2
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	40.0	12.5	-37.5	-9.1	-10.0
кількості працівників	30.0	30.0	10.0	0.0	10.0

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

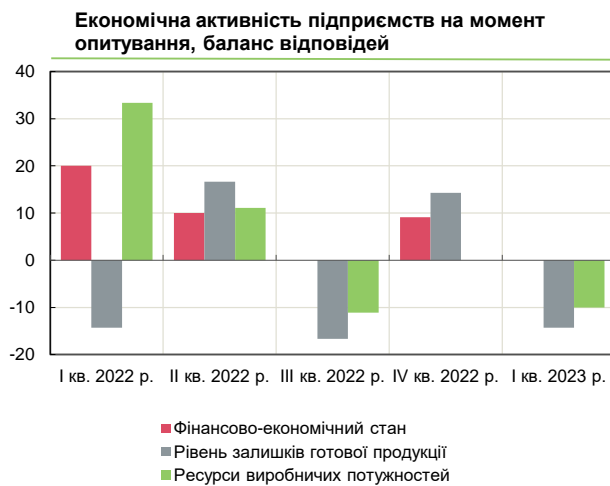
Графік 1

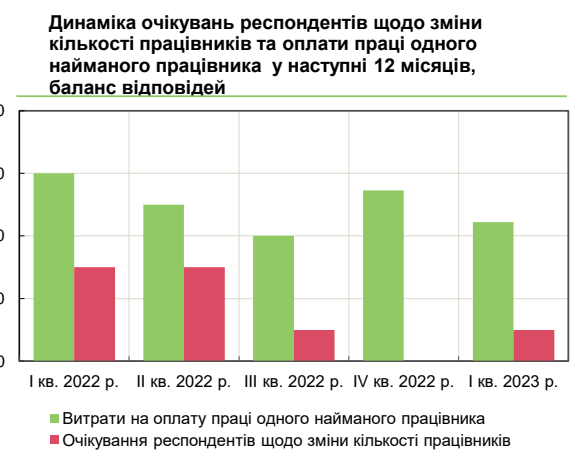
Графік 2

Графік 3

Графік 4

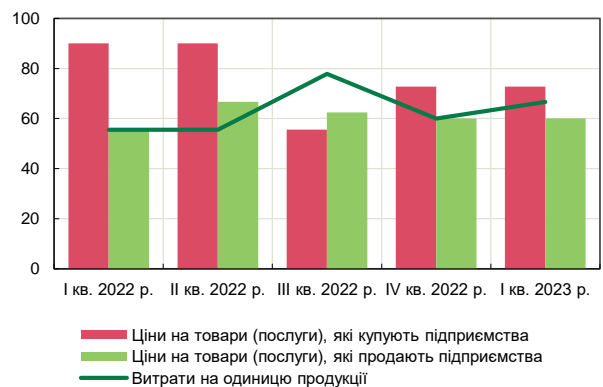
Графік 5

Оцінка респондентами факторів, які обмежують спроможність їх підприємств збільшувати виробництво, відсоток відповідей

Графік 6

Динаміка очікувань щодо змін цін виробників у наступні 12 місяців, баланс відповідей

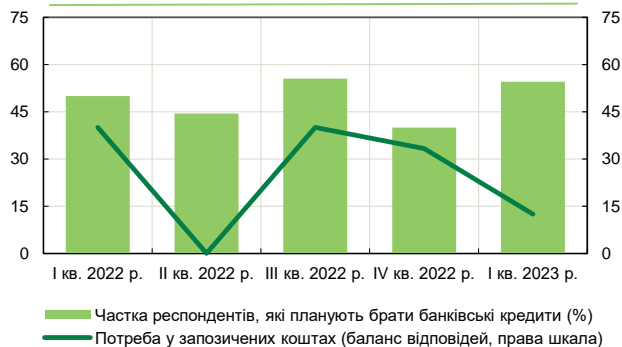
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

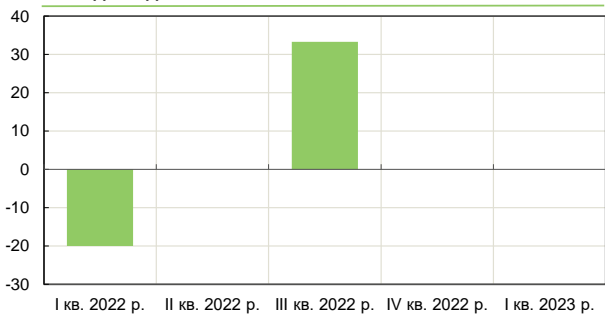
Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Динаміка оцінок респондентів щодо змін умов отримання банківського кредиту, баланс відповідей*

*Різниця між відсотками відповідей респондентів "стали жорсткішими" та "пом'якшилися"

Графік 10

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

